

Bibliot. Jagiellońska
Kraków
Sw. 19

טשענאכאזער

אָנאַנס-פּרײַז פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל:

פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל
פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל
פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל

פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל

פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל
פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל
פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל

פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל

פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל
פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל
פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל פֿאַר אַ טײַלעכער-שטאַל

Piątek d 21 lipca 1933

ליכט-צינדען 7.32

פֿרייטאָג, 5' מ'ט'מ כ"ז תמוז תרצ"ג.

אויף דער רעוויזיאָניסטיש-דעמאָקראַטישער ליסטע קאָנדידירען די גרעסטע ציוניסט. פערזענליכקייטען. קיין אנדערע ליסטע אין פוילען האט נישט אַזעלכע מענשען אַלס קאָנדידיראַטען.

שטימ פאַר גראַסמאַן, שטריקער, סאַסקין, מאַכאווער, ליכטהייס, דר. כהן א"א.

וויסטו זעהן אַ יודישע מדינה אין ארץ - ישראל פאַר'ן גאַנצען יודישען פּאָלק געבויט אין גייסט פון דער תורה טאָ שטימ פאַר דער ליסטע פון „מזרחי“

די ליסטע פון די ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען (הצה"ר און בית"ר) אין פוילען האָט דעם נומער 18 ציון. קאָנגרעס מוז זיין אַ יודענשטאַט. קאָנגרעס. וועלט דעריבער נאָר יודענשטאַטלעך - וועלט רעוויזיאָניסטען! שטימט פאַר איינפיהרען אַ נאַע. אַרביטראַש און געגען קלאַסען-קאַמף און קלאַסען-שנאה! פאַר פרייער עליה קיין א"י! געגען סערטיפיקאַטען-סיסטעם! פאַר רעכט אויף אַרבייט פון אלע יודען אין א"י! פאַר די אינטערעסען פון יוד. מיטעלשטאַנד און האַנדווערקער! מאַכט אַ סוף צום ליקוידאַטאָרישען רעזשים אין ציוניזם!

אַגיטירט און שטימט פאַר דער ליסטע פון וועלט = פערבאַנד פון אַלגעמיינע ציוניסטען (סיעת „עזת לבנות“ בפולניה)

וואָס טראָגט דעם נומער

ערקלערונג.

אין ערקלער דאָס ציליט פערשידענע סיבות זאג איך מיך אַלס פערזאָנלעכע-מיטגליד פון יודישען בעקער-צעך אין טשענאָכאָו. מרדכי הערמאַן.

חברים רעוויזיאָניסטען!

שבת, דעם 22. ד. ח. 10 פריה קומט פאַר אַ אלגעמיינע פערזאָנלעכע צו אַלע חברים אין צוואַמעהאַנג מיט די וואַלען צום ציון. קאָנגרעס. אלע חברים-ות ווערען דיסיפלינאַריש אויס-געפאָדערט צו קומען פונקטליך! די פערזאָנלעכע קומט פאַר אין אייגענעם לאַקאַל אַל. קאַשטשוסקי 16.

AKUSZERKA
E. MILSZTAJN
OGRODOWA 6.
נאָכ'ן צווייטען צום געזונד
נעמט ווייטער אָן.

Starszy felczer
W. Dobryszycki
האַט זיך איבערגעצויגען
פון נייעם מאַרק 5
אין דער ערשטער אַלע 6
הויז וועקסלער, ערשטער הויף, רעכטס, פאַרערער.
טעלעפאָן 19-03 №

SUDORYN
„AP. KOWALSKI“
W PROSZKU USUWA
POT I NIEMIŁA JEGO WON

ODCISKI
ZGRUBIAŁA SKÓRĘ I BRODAWKI
USUWA BEZ BÓLU I BEZPOWROTNI
KLAWIOL
„AP. KOWALSKI“

בלאָק פון אַרבייטערען א"י אין טשענאָכאָו. פאַרדען שבת, 4 נאָכמיטאָג קומט פאַר אין פייערלעכער זאָל אַ מאַסען-מיטינג

געווינדעט דעם 18 ציוניסטישען קאָנגרעס. עס וועלען רעפערירען די ח"ח: צבי יצחקי (פון ארץ) סאַק, לאַווער. איינגאַנג פריי. בעמערקונג: אונזערע וואַל-ביראַס געפינען זיך אין דער 1-טער אַלע 10 ביי ח' שייך, 1-טע אַלע 6 ביי ח' נאָכקלעבנדיג, הויפט וואַל-ביראַס 1-טע אַלע 7 ביי ח' פּאַקס, סאַק.

מיין פריינד
שמואל שילדהויז צו זיין תנאים מיט פּרל. רחשקע אייזען
א האַרציגען מול-טוב
שמואל פראַנק.

הסתדרות „מזרחי“, ותנועת תורה ועבודה.
שבת, 5' מ'ט'מ פון 4 נמ. און מוצאי' - שבת האלב 9 אונזער
אין צוואַמעהאַנג מיט די קאָנגרעס-וואַלען וועלען רעפערירען אין לאַקאַל פון „מזרחי“, אַלע 5 ש. נאָרשטיינ, ש. קאַפּלינץ, פינקעלשטיין, יונגסטער א. א., אויף דאָס טעמא:
„אונזער שטעלונג צום 18 ציוניסט. קאָנגרעס“
בעמערקונג: שבת האלב 9 אונזער איינגאַנג אויפ'ן רעסעראט דורכאויס נאָר פאַר פרויען.

טוריסטישע אויספירונגען קיין א"י.
אַרגאַניזירט דורך דעם „איגוד של הצה"ר (גראַסמאַנס גרופע) קומען פאַר אין יולי און אין אויגוסט. די אַנטיילנעמער וועלען אויפ'ן וועג בעזונדען: פאַריוו, מאַרסייל, אַלעקסאַנדריאַ, יפו, תל-אביב, חיפה, ירושלים און גרעסערע קאַלענעס. אויפ'ן צוריקוועג: פאַר-סעיר, אַטען, סאַלאָניק, בעלגראַד, בודאַפעשט.
די רייזע קאָסט 800 זלאָטעס
אַלע אַנטיילנעמער מוזען האָבען גענוגענע דאָקומענטען, כּדי צו בערעיווען, אז זיי קומען צוריק, אָדער דעפאַנירען אין ענגלישען קאָנסולאַט אַ סכּום פון 60 פּונט.
אינפאָרמאַציעס און איינשרייבונגען:
Sjonistyczny Związek Rewizjonistów, Warszawa, Długa 26, m. 6.
אויף תשובה דאַרף בייגעלעבט ווערען אַ פאַסט-מאַרקע.
אינפאָרמאַציעס און איינשרייבונגען אין טשענאָכאָו:
Kolektura Loterii Państwowej, Częstochowa, Aleja 2.

BALA SŁAWNA
HENRYK FUKS
ZARĘCZENI
Częstochowa, w lipcu 1933 r.

צו דער תנאים פון אונזער שוועסטער און שוועסטער פאַלע סלאָוואַ פאָקס
פאַלע סלאָוואַ מיט ח' הערמאַן פאָקס
אונזערע האַרציגע ברכות.

עלעטערן און געשוויסטער.
צו דער פערזאָנלעכע פון אונזער שוועסטער און שוועסטער פאַלע סלאָוואַ מיט ח' הערמאַן פאָקס ווינשען אַ האַרציגען מול-טוב און אַ בליהענדע צוקונפט
בריסקעל (בעלגייט)
דעאָן קאַץ און פרוי.
מול-טוב צו די תנאים פון אונזער שוועסטער-טאָכטער פאַלע סלאָוואַ מיט ח' הערמאַן פאָקס. די עלטערן ווינשען מיר פיעל נחת.
נפתלי עלענבערג און פרוי, אַלי' נאָדעל און פרוי, בריסקעל (בעלגייט)
גרשון גליקסמאַן און פרוי.
מול-טוב צו דער תנאים פון אונזער שוועסטער און שוועסטער-טאָכטער פאַלע סלאָוואַ מיט ח' הערמאַן פאָקס אַ בליהענדע צוקונפט.
די עלטערן ווינשען מיר פיעל נחת.
איטשע דוקאַט און פרוי, עמנואל פרייערמיער און פרוי.
צו דער תנאים פון אונזער שוועסטער-טאָכטער און קווינקע פאַלע סלאָוואַ מיט ח' הערמאַן פאָקס אונזער האַרציגע מול-טוב.
לייביש עלענבערג, פרוי און קווינקעס.
אויך איך בעגריס מיין זייער אייניקעל צו איהר תנאים מיט אַ האַרציגען מול-טוב.
הינדע עלענבערג.
מול-טוב צו דער תנאים פון מיין קווינקע פאַלע סלאָוואַ מיט ח' הערמאַן פאָקס. וואָלען זיי האָבען אַ בליהענדע צוקונפט.
הערמאַן עלענבערג.

אַ הערליכען מול-טוב און פיעל נחת ווינשען מיר אונזער פריינד
ח' יוסף שלעזינגער און פרוי צו דער תנאים פון זייער ליבע טאָכטער מרים מיט ח' אינוש. לייב האַראַוויטש.
דעם יונגען פאַר ווינשען מיר אַ בליהענדע צוקונפט.
ב. פאַטשאַן אין פרוי
מול-טוב ווינשען מיר דעם ח' יוסף שלעזינגער און פרוי
צו דער תנאים פון זייער ליבע טאָכטער מרים מיט ח' אינוש. יהודה האַראַוויטש.
דערלעכט פון זיי פיעל נחת.
אַנשטאַט בלומען 5 זל. פאַר'ן בית לחם.
יצחק וואַרמאָנד אין פרוי.

זי האט זיך אַליין נישט פערשטאַ-
נען, דען פלוצלונג איז זי רויט געווא-
רען, הערערדיג די עטליכע ווערטער.
זי האט זיך אָנגערעדט און פאַרשענד
געקוקט אויף איהרע שארע פּינגער.
פיער מענשען האבען זיין איהר אָנד-
געקומט. נאָר איצט איז עטוואס נייַעס
געשעהן. די רוימער און די גריכישע
פירשטען האָבען קיינמאָל נישט פער-
שטאַנען אַזוי צו קושען ווי דאס האט
געטהון דאס יודישע יונגעל, וואס קומט
ערשט פון פאַטער'ס וויינגאַרטען.
א פיערדייגער קוש פון אַ מענש,
וואס הערשט איבער זיך, אַ לייעבעס-
קוש פון אַ יונגעל מיט אַ ריינ האַרץ...
אין אַ וויינעל אַרום האט ביריניקה
מיט אַ פאַרואורפּ געזאָגט:
— רעואל, פאַרוואָס פּרענסט נישט,
וואס עס איז געוואָרען מיט דעם בריף,
וועלכען דער פאַטער האט דיר געגע-
בען?
רעואל איז בלאָס געווארען, דאָן
האט ביריניקה גיך צוגעגעבען:

פ. וויינשטיין (ארץ-ישראל).

אינזער ברייטער

דער דאָמאַקראַטישער רעוויזאָניזם פֿרעגט פֿאַר דעם ציוניסטישען וועג-לער מיט זיין טראַדיציאָנעלען נומער 4. דאָס איז נישט קיין צופֿאל. דער ציוניסטישער וועגלער איז פֿולען ווייטע וועגער גוט, אָז די דאָזיקע ציפֿער איז פֿערבינדען מיט אַ שווערען און קלאַ-גען קאַמף פֿאַר די גרונד- יסודות פֿון דעם הערצליאַנישען ציוניזם. און דוקא אין די טעג, ווען עס קומען פֿאַר אין אַלע שטעט אין שטאַטלעך טרויער-אַקציעס, לוכר פֿון דעם געשטאַר-בענעם מנהיג-טעאָדאָר הערצל-מוז ווען יעדער ציוניסט אַבגעפֿען אַ דין-וחשבון וועגען די ווייטערע וועגען פֿון דער ציוניסטישער פֿענעגונג.

דער דאָזיקער דין-וחשבון טאָר זיך נישט בערגעניצען בלויז מיט דאָמאַ-טישע עראַניקעלעך און מיט פֿלאַס-טישע קרעכערייזען. ער מוז אויסגע-דרוקט ווערען אין אַ בעשטימטער און דיטליכער פֿאָרם.

אויב דער סתם ציוניסט גלויבט, אָז די הערצליאַנישע ירושה מוז און דאָרף זיך ראַטעווען און אויב ער בעטראַכט דעם קומענדיגען 18-טען ציוניסטישען קאָנגרעס אַלס אַ ערנסטע, לעבעדיגע און פֿאַסיגע פֿאַר די יודישע מאַסען אונטערנעמנדיג-דאָרף ער דורך אַ בע-שטימטער אַקציע מיטהעלפֿען די יודען-שטאַטלער צוריקצושטעלען די גע-פֿראַכטע הערצליאַנישע טראַדיציעס און ווירטושעלעך דעם פֿרעסטיזש, דעם כבוד און די פֿאַליטישע רעכט פֿון דער ציוניסטישער ארגאָניזאציע.

דער וועגלער דאָרף געדענקען און דוקא יעצט, פֿאַר די וועגלעך, אָז די פֿערטרעטער פֿון דער לינקער, וויצמאָ-ניסטישער קאָאָליציע האָבען נישט איין מאָל, אין משך פֿון די לעצטע יאָהרען איבערגע'הערט, אָז טעאָדאָר הערצל איז געווען אַ „מעכאנישער ציוניסט“, אָז זיין אינטואַציע איז געווען דורכ-געבריינגט מיט סתם אַלויזיס, אָז יו-דעשטאַט נישט בעטראַכט ווע-רען אַלס אַ רעאלער פֿאַליטישער פֿראָ-גראַם פֿאַר דעם יודישען פֿאָלק.

ער-דער וועגלער-דאָרף אויך נישט פֿערגעסען, אָז די תלמידים פֿון ד"ר וויצמאָן אין דייטשלאַנד, אין פֿראַג, אין א"י-האָבען אין 1925 יאָהר גע-פרעדיגט, אָז די ירושה פֿון הערצל'ען קען נישט זיין קיין מנהיג דורך פֿאַר דעם אויפֿבויען פֿון אַ מדינה, אָז דאָס ווייט-פֿאַר פֿון סער הערברשט-סע-מינעל איז געקומען ארפֿין פֿלאַץ פֿון יודענשטאַט.

„גרועל פֿאַרפֿאַנגענע“.

איך האָב דעם שריט פֿערניט און געטראַכט: אַט קומען זיי דאָן צום פֿערשטאָנד, אָז פֿאַר אונז איז געווע-טער, אָז מען זאָל לעבען צווישען זיך בשלום. וואָס קומט אָבער אַרויס, אָז דאָס וועגן גאָר שטעהט ווערטער, און אפֿשר מיינט דאָס די פֿאַרשטעהער עהרליך, די מיטגלידער אָבער ווילען נישט קיין שלום, ווייל בעסער און אינטערעסאַנטער איז ווען ס'הערשען מחלוקות און אַרומרייסענישען, לוחמה, די אָפֿישע וועגען אַ שטיל-פֿערזאָמלונג זענען אַראָבערריסען געוואָרען און מען וואָלט ווען אַראָבערריסען און מיטינג אויך, ווען ס'וואָלט זיך גאָר געלאָזט... יעדענפֿאַלס איז ווערט צו בערגיטען בלויז די ערקלערונג פֿון די פֿאַרשטע-הער, אָז אַזוי האָבען זיי בעשלאָסען. אַ טאָג פֿון פֿאַרלעזונגען.

דעם פֿערגאַנגענעם שבת איז איבער-ווייט געווען אַ טאָג פֿון פֿאַרלעזונגען און אַקאדעמיעס. אָנגעהויבען האָט עס זיך מיט אַ פֿאַרלעזונג פֿון בונדישען פיהרער יעקב פאָט, וועלכער האָט געהאַלטען אַ רע-פֿעראַט געגען ציוניזם, באַלד נאָכמי-טאָג איז פֿאַרגעקומען אַ צווייטע פֿאַר-לעזונג אויך פֿון אַנטי-ציוניסטען וועגען פֿראַקטאָרישער ליטעראַטור. דאָן הא-בען פֿערשידענע ציוניסטישע ריכטונגען איינגעפֿאָרעטען פֿאַרלעזונגען, מיטינגען און אַקאדעמיעס לכבוד דעם 29-טען יאָהרצייט פֿון דעם גרויסען ציוניסטי-שען מנהיג ד"ר הערצל, וועלכע האָ-בען זיך פֿערציילט ביז שפּעט אין דער נאַכט.

הזכרות.

פֿליכטן ציוניסטישען פיהרער זענען צוילעך דעם, וואָס זיי יאָהרצייט איז אויסגעפֿאלען פֿרייטאָג, געמאַכט געווע-רען שבת.

אין דער שטאַט-שוהל האָט געמאַכט אַ הזכרה ה' פֿאַדאָש און געפֿעדט האָט ה' מ. זאָנשטיין. אין דער נייט סי-נאָנגע האָט ה' פֿירשעל געמאַכט אַ הזכרה און פֿייערליך געזינגען דעם אב הרחמים. דאָן האָט גערעדט ד"ר בראַם און די פֿערוואַלטער יוגענד האָט געזינגען „התקוה“.

אויך אין דער ציוניסטישער אַראָג-ניאָזציע איז אין אַווענד פֿאַרגעקומען אַ הזכרה און די ה"ה שמידט און לע-מל האָבען געזינגען די געהעריגע קאָפּילעך.

גאָר אימפּאָנאַט איז אויסגעפֿאלען די אַקאדעמיע, וואָס איז איינגע-דענט געוואָרען דורכ'ן בית"ר און די רעוויזאָניסטען אונטער'ן פֿרייען הי-מל ארפֿין הויף פֿון „איראָן“.

אויפֿן הויף איז אויפֿגעשטעלט גע-וואָרען אַ טריבונע, דעקאָרירט מיט הערצלי'ס בילד, דאָן איז אויפֿגעצויגען געוואָרען די בלוי-ווייסע פֿאַהן, ווען די רעדנער האָבען געענדיגט זייערע רעדעס איז געפֿאלען די קאָמעדע און מיט מיליטערישען פֿאַרצאָר און מיט'ן שאלען פֿון אַ טראַפֿייט איז אַראָבע-צויגען געוואָרען די פֿאַהן. דער עולם האָט געזינגען „התקוה“ און „מדינת דוד שבע“. עס פֿאַלט ווידער אַ קא-מעדע און דער עולם צוגעפֿען זיך.

די דאָזיקע הזכרה, וועלכע איז פֿאַר-געקומען ביים שיין פֿון פֿאַקעלען האָט געמאַכט אַ מיטטישען איינדרוק.

די עלטערן, וועלכע זענען געווען אויף דער הזכרה ביי די ציוניסטען

מיר זענען געוועזען זאָלבערפֿונג אין אַ ספּעציפֿישע זאָקפֿענער שטוב, וואָס דאָס איינגעריקטע פֿענסטער צווישען צוויי זיקע מויערען האָט געקוקט אויפֿן דאָן אַרניס. ס'איז גראָד געווען שבת פֿון השמחות, ווען ס'פֿערבענקט זיך גאָר אַ חידושען, גאָנצענען גוון, די פֿינטערניש האָט זיך שנעל אַריינגע-שלייכט דורכ'ן דאָן-פֿענסטער, צוילעפֿן מאָנאָטאָנעם זאָקפֿענער רעגען. די פֿערב זענען געווען איינגעהילט אין די וואַלקעס, וועלכע האָבען זיך אַראָב-געלאָזט איבער זייערע שפיגעל און גע-שאַפֿען דעם איינדרוק, ווי ס'וואָלט זיך גערייכערט אין דער הויך...

מיר האָבען געזינגען אַרניס, פֿאַלקס-לידער און חידושישע נגונים. בעזונדערס מאָדושיצער. אַ יוד, וואָס איז געווען אין ארץ-ישראל האָט נאָכגעזינגען אַ תניעה פֿון מאָדושיצער וואָן, וועלכער האָט זי געפֿלאָגט זינגען בעט די הפסקות פֿון איין זמר צום צווייטען, אונזער מיטשמועסער האָט עס נאָכגעזינגען מיט אַלע הצעות און גרויס התלהבות. דער אָנוועזנדער צווישען אונז קרא-קאָרער האָט בעמערקט דעם עקסטרע-סון פֿולישען יוד און תיכף פֿעריהערט אַ שמועס, וואָס ר'האָט ליעב געהאַט צו טהון ביי יעדער געלעבנעהייט, כדי

דענק צו פֿערוואַנדלען די ציוניסטישע אַראָנאָזציע אין אַ מאַכטלאָז און דיכאָזינלעך אינסטיטוציע.

דער פֿרימאט פֿון קלעסען איז אַ סכנה. זי האָט שוין געפֿאַנגען טרויער-גע רעוולטאָנען אין א"י. זי האָט פֿער-גרעסערט די העצע צווישען פֿערשידע-נע שיכטען אין דעם ישוב. זי האָט אָפֿגעשטופֿט די פֿרוואַטע איניציאַטיוו. זי האָט געשטערט דער יוגענד און שוואַכער יודישער אינדוסטריע אין ארץ ישראל.

אין דער פֿרימאט פֿון פֿאַרטייגן, ווי צ. ב. פֿרימאט פֿון דער רעוויזאָ-ניסטישער דיכאָזינלעך לגבי דער ציו-ניסטישער - פֿרימאט אין וועלכען נא-מען עס געהן צום קאָנגרעס ה' זשא-באָמינסקי און זיינע פֿריינד - אויך ער וועט פֿיהרען צו אַ ברידערליכער מלחמה, צו אַ מלחמה פֿון אַלע גע-צען זאָלען. די ציוניסטישע אַראָנאָז-ציע וועט זיך טלעפֿען נאָך די פֿאַר-טייע, וועט נישט האָבען דעם ריכ-טיגען ארטיקאָלישעם בלש'ן און בלש' פנים, וועט פֿעצילירען די השפּעה אויף די מאַסען-זי וועט האָבען דעם דאָזי-

האָבען אַהיימגעפֿונדען אָבערשטעטען ביי וויערע קינדער, וועלכע האָבען אַנטויל גענומען אין דער הערצליאַק-דעמיע ארפֿין הויף און האָבען אָנגע-קוואַלען פֿון די מיליטערישע פֿאַרציען פֿון זייערע קינדער.

בבית אלהים נהלך ברגשו...

זונטאָג אין אַווענד איז פֿאַרגעקומען אין דער שטאַט-שוהל אַ הזכרה נאָכ'ן פֿעריהמטען זון יאָסעלע ראָזענבלאַט. מיט פֿלוג-בלעטלעך האָט מען צו-וויסען געטהון דעם שטענעטאָכטער יודישען עולם, אָז אין אַווענד וועט פֿאַרקומען די הזכרה, איינגעפֿאָרענט דורכ'ן שטאַט-זון ה' באַראַש, וועל-כער איז געווען אַ גרויסער פֿערזע-רער פֿון יאָסעלע ראָזענבלאַט, צום סוף איז געווען בעמערקט, אָז ס'ווע-רען ערוואַרט חנונים פֿון דער פֿראַווינץ. צו דער בעשטימטער שעה בין איך געווען אין דער שוהל, נאָך רבותי, זאָל מיר דערלויבט זיין אויפֿמערקזאַם צו מאַכען, אָז ליידער זענען מיר נישט דערוואַקסען, מיר קאָנען זיך נישט פֿערהאַלטען ווי ס'דאָרף צו זיין אין אַ מקום קדוש.

שטעלט איך פֿאַר: די שוהל איז אַפֿען, אַלע קענען ארפֿין אומזיסט און פֿונדעסטוועגען געהט מען נישט. נאָך מען לויפט, מען שטופֿט זיך, מען געהט נישט דורך די טהירען, נאָך דורך די פֿענסטער. אויך שטעהט מען און מ'שמועסט זיך גאָנץ געמיטליך. ה' מ'נימא, וועלכער שטעהט געבען מיר, האָלט מ'ך אין איין יעדען און ווייזט מיר: נאט, זעהט, דאָס זענען אייערע יודען! איך האָב איהם געוואָלט שטעפֿערען, אָבער כ'האָב ליידער נישט געקאנט פֿערטיידיגען די ווידער געגן

וואָס פֿאַר אַ מדינה?

דער נכוח.

צו ווייזען דעם חילוק צווישען יודען פֿון קאָנגרעס פֿוליען און זיי.

— אפֿילו אין דער האַלטונג פֿון דאָ-זיגען פֿריינד - האָט ער אָנגעוויזען אויפֿן מאָדושיצער אָנהענגער - אַפֿ-וואַיל אַ פֿאַרשטענדיגענער מענטש, אונטערשיידעט ער זיך פֿון דעם קרא-קאָרער. זיין ארפֿין פֿון רעאָנירען (וואָס איז אידענטיש ביי איין אַלע) ווייזט וועגען אַ געוויסער פֿרימיטיויקייט.

ער האָט נאָהא געהאַט, אָז דער „עו-לם“ האָרט זיך צו. ער האָט זיך אַרומ-געקוקט מיט אַ געוויסער גאווה און פֿאַרשטענדיג:

— אין קראקא אויב ס'וועט קומען אַ פֿעריהמטער זינגער, וועט מען איהם נישט טראַגען אויף די הענד איבער דער גאס, ווייל דער אינטעליגענטער מענטש, איז נישט מסוגל צו בעגייסטע-רען זיך פֿון וועלכער ס'איז ערשיינענ גיט צו אַזע מדרגה, ווי איהר...

— נישט אמת - פֿערטיידיגט אונז אַ וואַרשאַווער - אייער קאָלטקייט איז נישט קיין בעווייז פֿון קולטור. דאָס פֿיהלען פֿון בעגייסטערונג איז פֿיעל מאָל אַ סמן פֿון רעקעדענץ.

— איהר האָט זיך נישט ריכטיג אויסגעדריקט - אַפֿאָנירט דער גא-ליציאַנער - דאָ קען נישט זיין קיין

גען פֿאַליטישען איינפֿלוס, וועלכען עס האָט געהאַט דער בעקאנטער אַדעסער קאָמיטעט פֿון „הובבי ציון“.

געגען די דאָזיקע ליקוידאַטאָרישע טענדענצען וועלען מיר פֿיהרען אַנ-עהרליכע אָפֿער ענערגישען קאָמף. אַ טרייער הערצליאַנער מוז געדענקען, אָז די ציוניסטישע אַראָנאָזציע איז אַ חלק פֿון דער הערצליאַנישער ירושה, אַז מיר נויטיגען זיך יעצט אין אַ פֿער-שטאַרקען פֿאָן, דער איינציגער פֿאַלי-טישער טריבונע פֿון וועלט - יודענטום; אַז מיר טאָרען זי נישט צוברעכען. מיר דאַרפֿען זי בענייען, אַריי-ברענגען דעם ריכטיגען גייסט און זיך, די בעסטע טראַדיציעס און מנהגים, די קלאָריקייט און די אמונה פֿון דעם הער-צליאַנישען ציוניזם.

בענייען און רעקאָנסטרוירען און נישט ברעכען און זי שפּאַלטען.

מיט אונזער צעטל וועט יעדער ציו-ניסטישער וועהלער מיטגורייטען און מיטקעממען פֿאַר'ן דאָזיקען העכסטען ציעל, וועט העלפֿען אַרויסגעבן פֿון דעם יעצטיגען קריזיס און פֿעסטשטעל-לען נייע וועגען און נייע שטות פֿון ציוניזם.

פֿון אַזוינו בני ישראל.

דער זון האָט טאַקע שוין געזינגען, אויך געזינגט האָט ער וואַרים וועגען ראָזענבלאַט'ן, אָבער דער עולם?

ה' ניימאן פֿערהייגט זיך אָבער נישט און האָלט אין איין טפֿעה'ן, אַז נישט-יידען פֿערהייטען זיך אין וויערע געזעט - הייזער מיט'ן געהעריגען טאַקע, טאָ פֿאַרוואַט זאָלען יודען נישט האָבען קיין דרך-אויף פֿאַר זייערע היי-ליגקייטען!

נאָר געה און דערצעהל איהם, אָז יודען מווען געוון אין דער שוהל מיט שטורם, אַזוי ווי עס שטעהט אין פֿסוק: בבית אלהים נהלך ברגשו...

זיי פֿראַגט'ט'ירען...

אונזערע היימישע כוללגאַנעס ווערען וואָס אַמאָל אַלץ דרייטער מיט זייערע אָנפֿאַלען אויף יודען.

עפֿים אַ געהיימע האַנד אַרגאָניזירט סיסטעמאַטישע אָנפֿאַלען, און זעלטען, אָז מען זאָל כאַפֿען די כוללגאַנעס. די לעצטע וואָך איז זעהר רייך מיט אַזעלכע אָנפֿאַלען, וואָס אַ רייהע יוני-געלייט זענען אושלאָגען און זאָגאר צו-שטאָבען געוואָרען.

ס'איז איפֿריג צו דערמאנען, אָז די יודישע קהלה דאָרף און מוז וועגען דעם ווי געהעריג רעאָנירען און זיך בעמיהען, אָז אונזער לעבען זאָל נישט זיין הפקר.

זיין די כוללגאַנעס, זעהענדיג, אָז מען שטערט זיי נישט, ווידערהאַלען זיי זייערע שטיקן יאָ. זיי פֿראַגערעסי-רען...

ער וויל ווערען אַ טטרוזש...

צו אונז איז געקומען מיט אַ בקשה ה' ב. וואַרשאַווער גאס, אָז מיר זאָ-לען זיך ווענדען צו די יודישע'בלעלי-

רייד פֿון דעקאָדענץ נור פֿון סצעט-טיציוז, וואָס איז אַפֿט אַ בעגלייט-ער-שיינען פֿון הויך - ענטוויקעלטע מענ-שען. שטענדיג אויף אַ הויכער מדרגה פֿון קולטור ווערט די אומפֿאַ-סונג קראַפט אַנ'אונבערגעניצטע און אפֿילו וואָר דער קריטיציזם קען נישט אָפֿשוואַכען דעם רושם, איז אָבער דער דאָזיקער מענטש נישט מסוגל צו דעם התלהבות, וואָס איז שפֿיר רוב אַ פֿרי-מיטווער אופן פֿון אויסדריקען די אַרומגענומענע אין זיך רשמ'ס.

די קאָנגרעס - פֿולישע צעהערשען זיך קוים און אָפֿאָנירען:

— די אַלע אויסגעריכענטע מעלוח זענען קיין משלות נישט. מיט אונזער טעמפֿעראַמענט ווייזען מיר אונזער הערציגען שייכות מיט דער קולטור, אָז מ'קען פֿון אונז נאָך פֿיעל ערוואַר-טען. מיט'ן אַוויסטראַגען דעם זינגער פֿון זאָל בעווייזען מיר אונזער וואַריטע בעציהונג צום קינסטלער און אונזער בעגייסטערונג פֿאַר קונסט.

איינער דעם צווייטען האָט געוואָלט איבערשפּאַרען. מ'האָט זיך פֿערמאָסטען אויף אַ גרויסען לאַנגען שמועס. אָבער אַ פֿריי פֿון וו. די הויפט קענעריין פֿון נגינה האָט איבערגעדעטען - לאָזט געמאָך! נישט איצט איז די צייט אויף אַזאַלע, „נאָרישקייטען“ און זי האָט אָנגעהויבען זינגען שטיל מיט איהר הערציגער שטעמע

די זון פֿערגעהט אין פֿלאַמען, די זון מען זעהט זי קוים; אַזוי זעהט אויס מיין האַפֿנונג אַזוי זעהט אויס מיין טרוים.

מיר זענען טאַקע שטיל געוואָרען. יעדער האָט אָנגעהויבען מיטזינגען די לאַזיקע פֿלעגניע, שטילניקע, האַרציג, שלש-סידור'דיג. מיר האָבען דאָס געזינגען, אַדורכגעפֿלאַכטען די חסיד-שע נגינים מיט אַריעס, פֿאַלקס-לידער מיט ערענסטער מוזיק.

ווען מיר האָבען איבערגעדריסען דאָס זינגען איז שוין געווען שפּעט. די לבנה האָט בעוויזען אַדורכצושפּאַרען די יאָגענדע נאָך-זיך שווערע וואָל-קענס, וואַרפֿענדיג אַ בלאַסען שיין אויפֿן „געוואָנט“, וועלכער האָט אויס-געווען פֿון דער לבנה-ליכט ווי אַ שלאַפענדער ריז. פֿון דער נישט וויי-טער צוקערדיגע האָבען זיך דערטראַגען טענער פֿון טאָנאָ, „מילאָשטש אי וואָס-נאָ“, אַ פֿאַקער איז שנעל אַדורכגע-פֿאַהרען איבערלאָזענדיג אַ קלינגענ-דיג געלעכטער פֿון אַ פֿרוי.

מיר האָבען זיך געזענעט שנעל, און די פֿרוי פֿון וו. האָט שמיכעלדיג אונז געוואַרענט:

— ווען איהר וועט אָנהויבען נאָריש שמועסען וועל איך אָנהויבען זינגען. געמאַכט!

בתים מיט אַנ'אפֿעל, דאָס זיי זאָלען איהם געבען אַ פֿאַסטען אלס אַ סטרוזש.

מיר, פֿון אונזער זייט, האַלטען, אז ס'איז שוין צייט, דאָס די יודישע הויז-ווירטען זאָלען איבעררייסען מיט דער „טראַדיציע“ נישט צוצונעמען קיין יודישע סטרוזשעס. די איצטיגע צייט און די בעדינגונגען אין וועלכע אַ גרויסער טייל יודען לעבען, איז געוואָרען רייף, אָז מען זאָל אויף דעם געפֿיעט אויך עפֿים טהון.

מיר זענען טאַקע געקרוינט מיט'ן נאָמען „אתה בחרתנו'ניקעס“, אָבער ס'מאַכט נישט אויס - מיר קאָנען זיין סטרוזשעס אויך.

איטשע בער'ס פֿאַרשלאָג.

מיר גיבען אַ פֿאַרשלאָג, וועלכען ס'האָט אונז אַריינגעשיקט אַ יודישער טרענער מיט'ן נאָמען איטשע בער. דער פֿאַרשלאָג בעשטעהט אין פֿאַל-גענדען:

חיות ווי לעצטענס קומען די סעק-וועסטראַטערען און נעמען צו ביי יו-דען אין מאַרק די סחורות און אָפֿטמאַל גאָר פֿרעמדע, וועלכע מען האָט זיי אָנפֿערטרויט, לכּן זאָל מען אויפֿהענגען אַ פֿושקעס און יעדער זאָל האָבען אַ חוב אַריינצוואַרפֿען איהן אַ פֿאַר גראַ-שען, אַזוי אַז, ווען ס'וועט קומען אַ סעקוועסטראַטאַר צונעמען דאָס לעצטע ביסעל סחורה, זאָל מען נישט דאַרפֿען אַרומלויפֿען צוזאַמענקלאַפֿען אַ פֿאַר זאָטעס, נאר געהן צום גרייטען צו דער אָנגעוואַמטער פֿושקע און אַרויס-נעמען פֿון דאָרט דאָס נויטיגע געלד...

די הינט פֿלע-טהער דאַרפֿען דעם פֿראַיעקט פֿון ר' איטשע בער'ן נעמען אין אכט און איהם גוט בעטראַכטען. לויטן

